

DUM č. 9 v sadě

33. Inf-9 Počítačová lingvistika a typografie

Autor: Roman Hrdlička

Datum: 03.06.2014

Ročník: 3AV

Anotace DUMu: zápis čísel, výpočtů, rozměrů, poměrů, data, času, měny, chyb měření, PSČ a telefonních čísel, spojení hodnot a symbolů ve významu podstatného a přídavného jména

Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

9. Číslovky

Dnešní díl je celý soustředěn na zápis čísel ve všech jejich formách a spojeních.

Číslice a čísla

- V běžném souvislém textu se nižší číselné údaje se vyjadřují v sazbě slovy. Výjimku tvoří pouze letopočty, data a spojení čísel se zkratkami (100 m, 50 mm). V odborném textu používáme číslice. V krásné literatuře můžeme čísla a jednotky oboje vypsát slovy.
- Je-li číslo záporné, sázíme znaménko minus bezprostředně před číslicí (−12).
- V českém textu používáme desetinnou čárku, nikoli tečku. V alespoň pěticiferných číslech oddělujeme číslice vpravo i vlevo od desetinné tečky po trojicích mezerou (pevnou), např.: 12 465; 0,265 23. Nevhodné je psát 2 milióny 300 tisíc, dle českých norem je chybné 2,300.000 a nepřehledné je 2300000. Čtyřciferná čísla se často nedělí, ale měla by se.
- **Věta by neměla začínat číslicí** (píše se slovy nebo se věta přestylizuje).

Výpočty, rozměry, poměry

- **Násobné číslovky píšeme dohromady**, např. 20letý, 250krát, třikrát dva metry, 16bitový.
- **Početní úkony a poměry se píší s mezerami, rozměry a skóre bez mezer**. Tedy $5 + 3 = 8$, ředíme v poměru 3 : 1, ale rozměr je 10×11×12 mm, domácí prohráli 1:3. **Pro rozměry a vektorový součin používáme zásadně znak násobení ×** (Alt+0215, v HTML `&times;`), **pro běžné násobení můžeme použít symbol středové tečky ·** (Alt+0183, v HTML `&middot;`).
- Násobící tečku je vhodné používat ve složitějších výrazech a vektorové matematice, kde je třeba důsledně rozlišovat mezi skalárním a vektorovým součinem vektorů, násobící křížek je často používán v nižší matematice i v některých učebnicích matematiky pro ZŠ.
- **Při psaní čísel ve smyslu od–do píšeme pomlčku (nikoliv spojovník) bez mezer**, viz výše. Ale **pokud takto píšeme rozsah údajů zapsaných více slovy, píšeme naopak pomlčku s pevnými mezerami!**
- **Nepíše se cca 450** (píše asi nebo pravděpodobně 450).

Datum

- **se správně píše s mezerami, ať už píšeme číselnou nebo slovní formu** (4. 5. 1981, 4. května 1981).
- **Den je vždy vyjádřen arabskou číslicí, měsíc buď slovně, nebo arabskou či římskou číslicí s tečkou**.
- **Letopočet se píše vždy arabskými číslicemi bez vynechání prvního dvojčíslí, výjimku tvoří pouze ustálená spojení** (Nagano 98). **Nikdy u něj neoddělujeme tisíce!**
- Chybné jsou tedy dle českých norem zápisy dat 4. V 1981, 4/5 1981, 4/V 1981.

Čas

- **Hodiny a minuty oddělujeme tečkou bez mezer, minuty a sekundy oddělujeme dvojtečkou bez mezer, desetiny sekund od celých sekund desetinnou čárkou bez mezer**. Minuty a sekundy zapisujeme s nulou na začátku, pokud jejich zápis je jednociferný.
- **Správně zapsaný denní čas je tedy 15.05:20,4**. Podle kontextu se určí, zda jde o lokální čas události, středoevropský (letní) čas, nebo musíme uvést použité časové pásmo.

- Zkratky AM a PM v českém jazyce nepoužíváme!
- U sportovních výkonů vyjádřených časem se hodiny od minut a minuty od sekund vždy oddělují dvojtečkou („maratónský rekord je 2:03:23“)

Měna

- symbol měny se píše někdy před, někdy za číslici (záleží na konkrétní měně).
- Pro české koruny platí následující pravidla: Pokud je číslo celé, klade se značka koruny oddělená mezerou za číselné označení. Pokud je částka uvedena s desetinnou čárkou nebo je celé číslo zakončeno pomlčkou, píše se symbol měny před číslici, od které je oddělen mezerou: 20 Kč; Kč 20,90; Kč 20,—

Problém mezery

- Pro zápis jednotek, násobků a speciálních symbolů za číslem platí jednoduché pravidlo: Pokud zápis čteme jako podstatné jméno, oddělujeme číslovku a následující slovo pevnou mezerou. Pokud ale zápis čteme jako přídavné jméno, mezeru mezi číslovku a slovo nepíšeme.
- 4 m čteme tedy „čtyři metry“, 4m čteme „čtyřmetrový“.
- Vyšlo to na 100 % (slovy „sto procent“), ale tato šťáva je 80% („osmdesátiprocentní“).
- Pro **promile** ‰ (Alt+0137, v HTML *‰*) platí totéž, ale promile tvoří adjektiva jen zřídka.
- Symbol **stupně** ° má více použití: **stupeň alkoholu** se sází vždy bez mezer (pivo je 12°, tedy dvanáctistupňové), **teplotní stupeň** naopak vždy s mezerami (je 12 °C, tedy dvanáct stupňů Celsia) a jedině **úhlový stupeň** se tomuto pravidlu vymyká – symboly stupňů, minut a vteřin se sází těsně za číselný údaj bez mezery, navzájem jsou odděleny pevnou mezerou (12° 33′ 20″) a to bez ohledu na to, zda je čteme jako podstatné nebo jako přídavné jméno.

Chyba měření

- V zápisu chyb měření potřebujeme znak plus-mínus ± (Alt+0177, v HTML *±*), který od hodnoty i chyby oddělujeme nejčastěji pevnou mezerou. Celý zápis čísla pak umísťujeme do závorek a teprve za ně píšeme jednotku.
- Správně tedy např. naměřená hodnota tíhového zrychlení v Brně $g = (9,8100 \pm 0,0010) \text{ m}\cdot\text{s}^{-2}$.

PSC, telefonní čísla

- poštovní směrovací čísla se píší s pevnou mezerou po prvních třech číslech (270 34);
- telefonní čísla se dle současné normy oddělují pevnou mezerou po třech číslicích, mezinárodní předvolbu oddělujeme závorkou a od přestupného znaku + také mezerou: (+ 420) 800 123 456

Zdroje:

<http://www.gymkrom.cz/web/ict/materialy/typo-pravidla.pdf>

<http://oag.cz/IS/jaknato/typografick%E1%20pravidla.pdf>

<http://interval.cz/clanky/webdesignerovy-poznamky-z-typografie/>

<http://typografie.wz.cz/chyby.html>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Typografick%C3%A9_rady

<http://typografie.dero.name/typografie-entity.php>